

AKTUÁLNÍ PROBLÉMY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA HUMANITÁRNÍHO

T-1 ÚSTAVNÍ A ZÁKONNÉ VYMEZENÍ BEZPEČNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY

LEOPOLD SKORUŠA

Univerzita obrany

Fakulta ekonomiky a managementu

+420 973 442 571; leopold.skorusa@unob.cz

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Projekt: ***Vzdělávání pro bezpečnostní systém státu***

(reg. č.: CZ.1.01/2.2.00/15.0070)

EVROPSKÁ UNIE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úvod

- Ozbrojené síly České republiky – vymezení pojmu, základní dělení, úkoly.
- Ozbrojené síly České republiky z pohledu ústavního zákona č. 1/1993 Sb., ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY, ve znění pozdějších předpisů a Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.
- Normy nižší právní síly upravující činnost jednotlivých subjektů ozbrojených sil české republiky.

Závěr

Úvod

- ✓ **Základní povinností státu** je zajištění:
 - svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,
 - ochrana jejích demokratických základů a
 - ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot.
- ✓ Kompetenčně, funkčně je to problém zejména státních a bezpečnostně-politických složek, avšak bez podpory ostatních subjektů společnosti bude efekt velmi nízký.
- ✓ Oblast bezpečnosti je etablována a rozpracována v platném právním řádu ČR.
- ✓ Vážnost a důležitost předmětné oblasti lze spatřovat v jejím zakotvení v zákonech nejvyšší právní síly.

Ozbrojené síly České republiky – vymezení pojmu, základní dělení, úkoly

Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje

- postavení,
- úkoly a členění ozbrojených sil České republiky,
- jejich řízení, přípravu a vybavení vojenským materiálem a dále
- použití vojenské zbraně vojáky v činné službě a náhradu škody.

Omezení sdružovacího práva v ozbrojených silách

- K zajišťování své bezpečnosti vytváří Česká republika ozbrojené síly.

Pozn.: Jaké je organizační začlenění

- Vojenské policie
- Vojenského zpravodajství

ŘÍZENÍ OZBROJENÝCH SIL

- Prezident
- Vláda
- Ministerstvo

Úkoly ozbrojených sil

✓ Základní úkol:

- připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení,

✓ Úkoly:

- které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení,

✓ Další úkoly armády, Vojenské kanceláře prezidenta republiky a Hradní stráže

- stanoveny v části třetí, čtvrté a páté zákona.

Ústava ČR

Ústavou se rozumí zákon, který je takto označený a obsahuje soubor právních norem nejvyšší právní síly.

Ústavní právo – je odvětví práva, které se zabývá ústavou a vykládá ji.

Ústava a Listina tvoří i s dalšími ústavními zákony (čl. 112/1) **Ústavní pořádek ČR.**

Podle Ústavy je ČR

- ✓ parlamentní demokracií
- ✓ Veškerá moc ve státě vychází z lidu, který ji vykonává prostřednictvím moci **zákonodárné, výkonné a soudní.**
- ✓ Lid má plnou suverenitu, nikomu jinému tato suverenita nepřísluší, s nikým se o ni nemusí dělit.
- ✓ V ústavě není explicitně vymezena oblast zabývající se bezpečností státu

Ústava ČR

Vymezení základních principů českého státu.

- ✓ Česká republika je
 - svrchovaný,
 - jednotný a
 - demokratický právní stát.

- ✓ Má jediný parlament, který může přijímat zákony. Jeho území je nedělitelné.

Ústava ČR

- ✓ Jde o stát, který respektuje
 - základní svobody a
 - lidská práva a
 - jejich výkon je pod ochranou nezávislé moci soudní.
- ✓ Politický systém je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran, které odmítají jako prostředek k prosazování svých zájmů násilí
 - **článek 10 Ústavy:** Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.
 - **článek 10a Ústavy:** tzv. euronovela

Moc zákonodárná (čl. 15 – 53)

Vymezení působnosti Parlamentu.

- ✓ Parlament je dvoukomorový, skládá se z Poslanecké sněmovny a Senátu.
- ✓ Odlišnosti komor
 - ✓ délkou volebního období a
 - ✓ věkovou hranicí pro aktivní a **pasivní** volební právo.
- ✓ Senát je volen tak, že se každé dva roky volí třetina senátorů. Tím by se mělo docílit rozlišné politické složení jednotlivých komor.

Čl.39

- ✓ Komory jsou způsobilé se usnášet za přítomnosti alespoň jedné třetiny svých členů.
- ✓ **K přijetí usnesení** komory je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců nebo senátorů, nestanoví-li Ustava jinak.
- ✓ **K přijetí usnesení**
 - o vyhlášení válečného stavu,
 - o souhlasu s vysláním ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky nebo,
 - s pobytem ozbrojených sil jiných států na území České republiky, jakož i,
 - k přijetí usnesení o účasti České republiky v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem, je třeba souhlasu:
 - ❑ nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů.

✓ K přijetí

- ústavního zákona
- a souhlasu k ratifikaci mezinárodní smlouvy, kdy se přenáší pravomoc na mezinárodní orgán, je třeba souhlasu
 - ❑ třípětinové většiny **všech** poslanců a
 - ❑ třípětinové většiny **přítomných** senátorů.

Parlament rozhoduje

- o vyhlášení **válečného stavu**, je-li Česká republika napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení
- o účasti České republiky v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem.

Parlament vyslovuje souhlas

- s vysláním ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky,
- s pobytem ozbrojených sil jiných států na území České republiky, nejsou-li taková rozhodnutí vyhrazena vládě.

Vláda rozhoduje

o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států a území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li o

- a) plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení,
- b) účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, již je Česká republika členem, a to se souhlasem přijímajícího státu,**
- c) účast na záchranných pracích při živelních pohromách a průmyslových nebo ekologických haváriích.

Vláda dále rozhoduje

- a) o průjezdu ozbrojených sil jiných států přes území České republiky nebo o jejich přeletu nad územím České republiky,
- b) o účasti ozbrojených sil České republiky na vojenských cvičeních mimo území České republiky a o účasti ozbrojených sil jiných států na vojenských cvičeních na území České republiky.

O rozhodnutích podle předchozích odstavců informuje vláda neprodleně obě komory Parlamentu.

Parlament může rozhodnutí vlády zrušit

ke zrušení rozhodnutí vlády postačuje nesouhlasné usnesení jedné z komor přijaté nadpoloviční většinou všech členů komory

Moc výkonná (čl. 54 – 79)

Vymezení působnosti prezidenta republiky a vlády

- ✓ **Prezident** je hlavou státu, není odpovědný z výkonu své funkce, nelze ho odvolat.
 - je vrchním velitelem ozbrojených sil, (čl. 61 odst.1 písm. c)
 - jmenuje a povyšuje generály, (čl. 63 odst.1 písm. g)
- ✓ **Vláda** je vrcholným orgánem výkonné moci. Jen část působnosti výkonné moci náleží pouze prezidentu republiky, aniž by potřeboval k rozhodnutí v jejím rámci kontrasignaci předsedy vlády.

Listina základních práv a svobod

1. HLAVA PRVNÍ

Obecná ustanovení (čl. 1-4)

2. HLAVA DRUHÁ

Lidská práva a základní svobody (čl. 5-23)

a) ODDÍL PRVNÍ

Základní lidská práva a svobody (čl. 5-16)

b) ODDÍL DRUHÝ

Politická práva (čl. 17-23)

3. HLAVA TŘETÍ

Práva národnostních a etnických menšin (čl. 24-25)

4. HLAVA ČTVRTÁ

Hospodářská, sociální a kulturní práva (čl. 26-35)

5. HLAVA PÁTÁ

Právo na soudní a jinou právní ochranu (čl. 36-40)

6. HLAVA ŠESTÁ

Ustanovení společná (čl. 41-44)

ÚSTAVNÍ ZÁKON č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.

- ✓ Ústava České republiky nevytváří potřebný ústavní základ pro zajišťování bezpečnosti státu.
 - Některá její ustanovení se týkají pouze vojenské obrany, a to ještě v omezené míře.
 - Institucionální vymezení zvláštních orgánů ani v takto zúženém pojetí obrany Ústava České republiky neobsahuje
- ✓ Koncepce ÚZ č. 110/1998 Sb. vychází z komplexního pojetí bezpečnosti státu, která v sobě spojuje
 - zahraniční politiku,
 - vojenskou obranu a
 - vnitřní bezpečnost a pořádek.
- ✓ Cílem je všestranná péče o člověka, o jeho život, o dodržování lidských práv a svobod, o ochranu majetku a životních jistot a o zachovávání funkcí státu jako instituce, která zajišťuje bezpečnost.

Účelem ústavního zákona o bezpečnosti České republiky je

- stanovit povinnosti v zájmu zajištění bezpečnosti státu a doplnit tak ústavní pořádek České republiky.
- tento ústavní zákon působí vedle Ústavy České republiky a umožňuje tak fungování státu za krizových situací, se kterými ústava nepočítá.
- nenavrhuje se přímá novelizace ústavy, protože jde o zcela specifickou záležitost podstatně rozsáhlou, a ústavní zákon, kterým by se ústava přímo měnila a doplňovala, by narušil i její proporcionalitu
- potřebné změny by se dotkly více než deseti článků

✓ Experti se shodli na tom, že **nouzová normotvorba demokratické země** se musí opírat o dostatečně pevné **ústavní základy**.

- ✓ Dosud neexistují jednotné právní akty **komunitárního práva** z oblasti bezpečnosti státu.
- ✓ V demokratických státech jsou záležitosti bezpečnosti státu a ozbrojených sil upravovány podle
 - charakteru vlády (konstituční monarchie, prezidentský systém, vláda, speciální orgány pro řízení obrany) a
 - vlastního principu obrany (profesionální armáda, miliční systém, všeobecná branná povinnost).
- ✓ Ústavy některých států vymezují tyto záležitosti zásadním a velmi podrobným způsobem. (SRN, Španělsko, Francie, Itálie atd.)

- ✓ Podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace se může vyhlásit nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav - je-li bezprostředně ohrožena
- svrchovanost,
 - územní celistvost,
 - demokratické základy České republiky nebo
 - ve značném rozsahu vnitřní pořádek a bezpečnost, životy a zdraví, majetkové hodnoty nebo
 - životní prostředí anebo
 - je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně,.
- ✓ **Nouzový stav a stav ohrožení státu** se vyhláší pro omezené nebo pro celé území státu, **válečný stav se vyhláší pro celé území státu.**

Normy nižší právní síly upravující činnost jednotlivých subjektů ozbrojených sil české republiky.

- a) Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon),
- b) Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů,

- c) Zákon č. 220/1999 Sb., o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze, ve znění zákona č.128/2002 Sb.,
- d) Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů,
- e) Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
- f) Zákon č. 223/1999 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon) a zákona o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze

- g) Zákon č. 224/1999 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozbrojených silách České republiky a zákona o zajišťování obrany České republiky,
- h) Zákon č. 225/1999 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o vojácích z povolání,
- i) Vyhláška Ministerstva obrany č. 256/1999 Sb., o posuzování zdravotní způsobilosti k vojenské činné službě,
- j) Vyhláška Ministerstva obrany č. 257/1999 Sb., kterou se stanoví zobrazení vojenského znaku, národního rozlišovacího znaku a znaku Hradní stráže, způsob označování vojenského materiálu vojenským znakem a mezinárodně platným rozeznávacím znakem, zobrazení vojenského stejnokroje a vojenských odznaků a jejich nošení a označování vojenské techniky národním rozlišovacím znakem nebo státním symbolem anebo znakem Hradní stráže

- k) Nařízení vlády č. 258/1999 Sb., o orgánech státní správy, v nichž vojáci z povolání plní služební úkoly obranného charakteru, a o počtu vojáků v nich,
- l) Nařízení vlády č. 259/1999 Sb., o střežení některých objektů důležitých pro obranu státu, (zrušeno NV č. 147/2003 Sb.),
- m) Vyhláška Ministerstva obrany č. 260/1999 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), ve znění vyhlášky č. 16/2003 Sb.,

Prameny

- ✓ Zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- ✓ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění Ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- ✓ Ústavní právo- Karel Klíma (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk)
- ✓ **Zákon č. 219/1999 Sb.**, o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů (352/2001 Sb. a 320/2002 Sb.)
- ✓ www.army.cz/scripts/detail.php?id=172